

TAHKURANNA VALLAVOLIKOGU

OTSUS

Uulu

27. aprill 2017 nr 40

**Arvamus 14.02.2017.a esitatud
haldusreformi seaduse § 9 lõike 2 kohase
Vabariigi Valitsuse ettepaneku kohta**

Saarde Vallavolikogu tegi 03.veebruari 2016 otsusega nr 2 ettepaneku Häädemeeste, Surju ja Tahkuranna Vallavolikogudele läbirääkimiste algatamiseks haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks eesmärgiga moodustada 2017.aasta kohalike omavalitsuste volikogude valimiste ajal eelnimetatud omavalitsusüksuste põhjal üks omavalitsuslik haldusüksus.

Häädemeeste Vallavolikogu tegi 10.märtsi 2016 otsusega nr 26 ettepaneku Tahkuranna ja Surju Vallavolikogudele haldusterritoriaalse korralduse muutmise üle läbirääkimiste pidamise alustamiseks eesmärgiga moodustada 2017.aasta kohalike omavalitsuste volikogude valimisteks eelnimetatud omavalitsusüksuste põhjal üks omavalitsuslik haldusüksus.

30. märtsi 2016 otsusega nr 16 otsustas Tahkuranna Vallavolikogu nõustuda Saarde Vallavolikogu ja Häädemeeste Vallavolikogu ettepanekutega haldusterritoriaalse korralduse muutmise üle läbirääkimiste alustamiseks eesmärgiga selgitada välja tingimused ja võimalused ühtse omavalitsusliku haldusüksuse moodustamiseks ning moodustas haldusterritoriaalse korralduse muutmise üle läbirääkimiste pidamiseks 4-liikmelise komisjoni.

Häädemeeste vald, Saarde vald, Surju vald ja Tahkuranna vald tegid menetlustoimingud haldusreformi käigus eelpoolnimetatud valdade ühinemiseks ning ühinemise tulemusena uue haldusüksuse ja avalik-õigusliku juriidilise isiku moodustamiseks.

Peale rahvaküsitluse toimumist Saarde Vallavolikogu loobus oma 07.12.2016 istungil ühinemisest Häädemeeste vallaga, Surju vallaga ja Tahkuranna vallaga, jätta ühinemislepingu ja selle lisad kinnitamata ning lõpetas ühinemisläbirääkimised.

Häädemeeste, Surju ja Tahkuranna vald jätkasid seadusele tuginedes kolme valla ühinemisläbirääkimisi, muutes vastavalt lepingut ja selle lisasid, kuni Surju Vallavolikogu oma 29.detsembri 2016 otsusega nr 40 otsustas jätta ühinemislepingu ja selle lisad kinnitamata ning lõpetada läbirääkimised ning loobus ühinemisest Häädemeeste vallaga ja Tahkuranna vallaga. Läbirääkimiste lõppfaasis osalesid läbirääkimistel Häädemeeste vald ja Tahkuranna vald.

02.jaanuari 2017 otsusega nr 3 võttis Tahkuranna Vallavolikogu vastu otsuse taotleda Vabariigi Valitsuselt Hädameeste valla ja Tahkuranna valla haldusterritoriaalse korralduse muutmist ühinemise teel uueks omavalitsusüksuseks, mille nimeks saaks Hädameeste vald. Analoogse otsuse võttis samal kuupäeval vastu ka Hädameeste Vallavolikogu.

Rahandusministeerium esitas 14. veebruaril 2017.a Hädameeste Vallavolikogule, Saarde Vallavolikogule, Surju Vallavolikogule ja Tahkuranna Vallavolikogule haldusreformi seaduse (HRS) § 9 lg 2 kohase Vabariigi Valitsuse ettepaneku ehk Vabariigi Valitsuse määruse „Hädameeste valla, Saarde valla, Surju valla ja Tahkuranna valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3.aprilli 1995.a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“ eelnõu. Eelnõuga moodustataks Vabariigi Valitsuse algatusel Hädameeste valla, Saarde valla, Surju valla ja Tahkuranna valla ühinemise teel Pärnu maakonna koosseisus uus haldusüksus nimega Lõuna-Pärnumaa vald (kogupindala 1558 km², rahvaarv 1. jaanuari 2017.a. seisuga 9855).

Hädameeste ja Tahkuranna valla ühinemisel jääb 5000 elaniku kriteeriumist puudu vaid 18 inimest ehk 0,4%. Saarde ja Surju valla ühinemisel 1065 km² suuruseks hiigelvallaks jääb 5000 elaniku kriteeriumist puudu vaid 127 inimest ehk 2,5%. HRS § 9 lõige 2 annab Vabariigi Valitsusele volituse algatada alla kriteeriumi omaalgatuslikult ühineva omavalitsuse ühinemine kriteeriumile vastavaks ning õiguse hõlmata oma ettepanekuga (Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu) ka mõni omavalitsus, kes vastab kriteeriumile või on ühinemas kriteeriumile vastavaks.

Ühinev Saarde vald (Saarde + Surju) vastab kriteeriumile (HRS § 9 lg 3 p 1). Ühinev Hädameeste vald (Hädameeste + Tahkuranna) ei vasta küll vormiliselt, kuid sisuliselt vastab HRS § 3 omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteeriumile. Seisukohta, et HRS kohaselt peab valitsus algatama ja tegema igale alla 5000 elanikuga omavalitsusele või omavalitsustele, kes ühinevad alla 5000 elanikuga omavalitsuseks, ettepaneku ühinemiseks, et täidetak 5000 elaniku kriteerium, rõhutab ka Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium 20. detsembri 2016.a kohtuotsuse asjas nr 3-4-1-3-16, mis käsitles haldusreformi seaduse põhiseaduspärasust, punktis 100: „Kolleegium on seisukohal, et omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteerium on Vabariigi Valitsusele siduv üksnes menetluse algatamisel, mitte aga lõppotsuse tegemisel, sest haldusreformi seadus sätestab ka tingimused, millistel Vabariigi Valitsus võib jätta miinimumsuuruse kriteeriumile mittevastava omavalitsusüksuse haldusterritoriaalse korralduse muutmata, lõpetades menetluse.“

Vabariigi Valitsus tegi 9. veebruari 2017 istungil protokollilise otsuse nr 12 punktidega 2.11 ja 3 Rahandusministeeriumile ülesandeks seadusest tulenevalt **esitada ettepanek Tahkuranna ja Hädameeste valla ühinemisel moodustuva valla ühendamiseks Saarde ja Surju valla ühinemisel moodustuva vallaga**, märkides samas, et kõigis omavalitsustes on suur osa territooriumist hajaasustusega piirkond ning seega on omavalitsused sarnaste probleemistike ja teenuste vajadusega.

Haldusreformi seaduse § 9 lg 2 alusel algatab Vabariigi Valitsus hiljemalt 2017. aasta 15. veebruaril nende kohaliku omavalitsuse üksuste haldusterritoriaalse korralduse ja haldusüksuse piiride muutmise, mis ei vasta rahvastikuregistri andmete kohaselt 2017. aasta 1. jaanuari seisuga omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteeriumile ja mille suhtes ei ole Vabariigi Valitsus võtnud vastu nimetatud seaduse §-s 8 nimetatud haldusterritoriaalse korralduse muutmise määrust ning millele Vabariigi Valitsus ei kohalda haldusreformi seaduse § 9 lõikes 3 sätestatud erandit. Rahandusministeerium esitab asjaomastele kohaliku

omavalitsuse üksuste volikogudele arvamuse avaldamiseks Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu haldusterritoriaalse korralduse ja haldusüksuse piiride muutmise kohta Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 3 lg 1 ning § 71 lg 2 ja 3 alusel, mille kohta tuleb arvamus esitada hiljemalt 2017. aasta 15. mail. Vabariigi Valitsuse ettepanek võib hõlmata ka omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteeriumile vastavaid või kriteeriumile mittevastavaid kohaliku omavalitsuse üksusi, kelle suhtes on Vabariigi Valitsus võtnud vastu käesoleva seaduse §-s 8 nimetatud haldusterritoriaalse korralduse muutmise määruse ja kelle haldusterritoriaalse korralduse muutmisel oleks positiivne mõju, lähtudes Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lõikes 5 nimetatud asjaoludest, ning muutmine on vajalik ja otstarbekas omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteeriumile mittevastava kohaliku omavalitsuse üksuse võimekuse tagamiseks tulenevalt nimetatud seaduse § 1 lg 2 ja §-st 3.

Vabariigi Valitsuse ettepanek ei arvesta asjaoluga, et nelja ühendatava valla vabatahtlikud ühinemisläbirääkimised kestsid ligi kümme kuud (veebruar-detsember 2016). Ühinemisläbirääkimiste käigus kaaluti põhjalikult kõiki ühinemise plusse ja miinuseid. Ettepaneku seletuskirjast ei nähtu, et ühinemise negatiivseid mõjusid oleks Vabariigi Valitsus kaalunud. Seetõttu ei ole ettepaneku seletuskirjas analüüsitud ka alternatiivsete meetmete olemasolu.

Haldusreformi seaduse § 9 lg 2 alusel toimuv sundliitmine on erakorraline meede, mille kohaldamiseks peab esinema ülekaalukas avalik huvi ja puuduma Põhiseaduse §-s 154 ettenähtud enesekorraldusõigust leebemalt riivavad meetmed. Alternatiivseks meetmeks haldusreformi eesmärkide saavutamisel oleks Häädemeeste ja Tahkuranna valla ning Saarde ja Surju valla liitumine. Eelnõu seletuskirjast ei nähtu, et Vabariigi Valitsus oleks üldse hinnanud ja kaalunud, kas seadusest tulenevad nõudeid võiksid olla täidetud, kui liita vaid Saarde ja Surju vald ning Häädemeeste ja Tahkuranna vald.

Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjast peaks nähtuma, et sundliitmisel oleks positiivne mõju kõigile Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lõikes 5 nimetatud asjaoludele. Vastasel juhul ei ole sundliitmine lubatav. Positiivse mõju põhjendamise kohustus on sundliitmise läbiviijal ehk Vabariigi Valitsusel.

Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskiri ei kinnita, et ettepanekund sundühendamisel oleks positiivne mõju Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lõikes 5 nimetatud asjaoludele. Seletuskirjast nähtub, et positiivset mõju sundliitmisel ei ole: „Valdade ühinemise üks peamisi riske ja kitsaskohti on see, et vald ei moodusta terviklikku üksust, uues vallas jääb kaks selget eristuvat piirkonda –Häädemeeste-Uulu kui Pärnu linna lähistagamaal asuvad piirkonnad ning Saarde vald, mis asub maakonnakeskusest kaugel ja on pigem teistsuguste (hajaasustuse, keskusest kaugel asuvate) probleemide ja arengueeldustega. Tulevikus põhjustab see eeldatavasti küsimusi valla keskuse osas (Uulu *versus* Kilingi-Nõmme) ning ei soosi ühtse piirkondliku arenguga konkurentsivõimelise valla arengut.“ Läbirääkimistel kolmele vallale ilmselgelt sobivaim keskuse asukoht, ehk ca 60 % elanikest, oli Uulu. Saarde valla elanikele, ehk loomiselt olnud ühendvalla 40 % elanikest see aga ei sobinud üldse ja ligemale 90 % hääletanutest hääletas Saarde vallas ühinemise vastu. Ebaloogiline ja ebaproportsionaalne on ka ühendamise suund, kus suurem ja elanikearvu pigem hoidev, ehk loodav Häädemeeste vald liidetaks väiksema, keskuslinnast kaugema ja igal aastal elanikke oluliselt kaotava, ehk loodava Saarde (ainuüksi tänase Saarde valla elanike arv oli 2005. aasta alguses vastavalt Kilingi-Nõmme linna, Saarde valla ja Tali valla ühinemislepingule 5308 inimest ja vastavalt 21.04.2017. a. valla kodulehe andmetele 3908 inimest, ehk 12 aastaga miinus 1400 elanikku) valla külge.

Seetõttu ei ole Vabariigi Valitsuse ettepanek Häädemeeste ja Tahkuranna valla sundühendamiseks Saarde ja Surju vallaga õiguspärane.

Haldusreformi seaduse § 12 lg 2 p 2 alusel esitab kohaliku omavalitsuse üksus hiljemalt 2017. aasta 15. maiks maavanemale otsuse vormis põhjendatud arvamuse Vabariigi Valitsuse ettepaneku kohta. Haldusreformi seaduse § 9 lg 2 p 1 kohaselt võib Vabariigi Valitsus kohaliku omavalitsuse üksuse arvamuses esitatud põhjenduste hindamise tulemusena, arvestades sama paragrahvi lõigetes 2 ja 3 sätestatud asjaolusid, lõpetada selle kohaliku omavalitsuse üksuse puhul haldusterritoriaalse korralduse muutmise menetluse.

Tahkuranna Vallavolikogu hinnang esitatud ettepanekule, lähtudes Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lg 5 sätestatud asjaoludest ning tuginedes Advokaadibüroo Sorainen poolt teostatud analüüsile.

1) Ajalooline põhjendus

Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse eelnõu seletuskirja kohaselt on omavalitsusüksuste liitumine põhjendatud, kui tulemuseks oleks ajalooliselt väljakujunenud haldusjaotuse ennistamine.

Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas on märgitud: „Ajalooline taust soosib Vabariigi Valitsuse algatatud ühendamist osaliselt - kuigi kõik ühendatavad vallad asuvad Pärnumaal, siis kihelkondlikus ja endiste vallapiiride kontekstis on kokkukuuluvus väike.“

Ettepanekund sundliitmise tulemuseks ei oleks väljakujunenud haldusjaotuse ennistamine. Kui ühendatavate omavalitsusüksuste kokkukuuluvus on väike, **ei ole sundliitmise üks eeldustest täidetud.**

2) Mõju elanike elutingimustele

Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse eelnõu seletuskirja kohaselt tuleb seoses ühendamise mõjudega elanike elutingimustele hinnata, kas elanike elutingimused paranevad või halveneivad.

Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas on märgitud: „Seega on suur oht, et ühinev vald ei moodusta territoriaalselt terviklikku valda ning kaks üksteisest erinevat ja erineva liikumissuunaga piirkonda hakkavad konkureerima ka ühendatud valla siseselt. Kilingi-Nõmme linn (asustusüksusena) on piirkonna suurim asula, samas jääb ta Häädemeeste-Uulu piirkonna „selja taha.“ **Ettepaneku seletuskirjast ei nähtu positiivset mõju elanike elutingimustele, pigem vastupidi.**

Kui kaks piirkonda hakkavad omavahel konkureerima ühendatud valla siseselt, siis võib see elanike elutingimustele mõjuda negatiivselt. Järelikult ei ole üks sundliitmise eeldustest täidetud.

3) Elanike ühtekuuluvustunne

Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse eelnõu seletuskirja kohaselt tuleb seoses ühendamise mõjudega elanike ühtekuuluvustundele hinnata, kas ühinevad kogukonnad suhtlevad, kas neil on ühine identiteet jne.

Ettepaneku seletuskirja kohaselt oleks ühinemise mõju elanike kokkukuuluvustundele **maksimaalsel juhul neutraalne.** Kokkukuuluvustunde aluseks on see, et kõik ühendatavad vallad asuvad Pärnu maakonnas. Ettepaneku seletuskirjas nimetatud asjaolusid hinnatud ei ole.

Elanike ühtekuuluvustunde puudumist kinnitab ka vabatahtliku ühinemisega seotud küsitluse tulemused, kus neljas vallas elanikud ei toetanud nelja valla ühinemist, neist Saarde vallas oldi peamiselt keskuse asukoha tõttu ülekaalukalt ühinemise vastu. Sama olukord tekiks

koheselt vastupidi, kui ühendvalla keskus oluks Kilingi-Nõmmes. **Kui mõju on maksimaalsel juhul neutraalne, siis järelikult puudub positiivne mõju ja sundliitmise üks eeldusi ei ole täidetud.**

4) Mõju avalike teenuste osutamise kvaliteedile

Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse eelnõu seletuskirja kohaselt eeldatakse, et avaliku teenuse kvaliteet peaks ühinemise ja piiride muutmisega paranema.

Ettepaneku seletuskirja kohaselt on: „suur oht, et ühendatav vald ei moodusta territoriaalselt terviklikku valda ka teenuste mõttes ning kaks üksteisest erinevat ja erineva liikumissuunaga piirkonda hakkavad teenuste osas konkureerima ühendatud valla siseselt.“

Kui kaks piirkonda ei moodusta aga teenuste mõttes territoriaalselt terviklikku valda ja hakkavad omavahel konkureerima ühendatud valla siseselt, siis **puudub sundliitmisel positiivne mõju avalike teenuste osutamise kvaliteedile. Järelikult ei ole sundliitmise üks eeldustest täidetud.**

5) Mõju haldussuutlikkusele

Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse seletuskirja eelnõu kohaselt on suuremas omavalitsusüksuses sageli parem spetsialistide valik.

Ettepaneku seletuskirjast nähtub, et ühendamise peamist positiivset mõju võib näha eeskätt haldussuutlikkuse kasvus, strateegiliste juhtimistasandi moodustamises ning ametnike spetsialiseerumises.

Võib eeldada, et **sundliitmise mõju haldussuutlikkusele on neutraalne.** Samas on oht, et kui kaks piirkonda ei moodusta territoriaalselt terviklikku valda ja hakkavad omavahel konkureerima ühendatud valla siseselt, siis võib see mõjutada ka ühendatud valla haldussuutlikkust. **Järelikult ei ole üks sundliitmise eeldustest täidetud.**

6) Mõju demograafilisele situatsioonile

Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse eelnõu seletuskirja kohaselt tuleb seoses ühendamise mõjuga demograafilisele situatsioonile hinnata, kas elanikkond ühendatavates omavalitsusüksustes vananeb või nooreneb, samuti rahvuslikku koosseisu.

Ettepaneku seletuskirjast ei nähtu sundliitmise positiivset mõju demograafilisele situatsioonile: „KOV üksused demograafilisi protsesse oluliselt mõjutada ei suuda“.

Arvestades, et sundliitmise korral avalike teenuste osutamise kvaliteet ja elanike elutingimused võivad langeda, omaks see kindlasti negatiivset mõju ka demograafilisele situatsioonile. **Kuivõrd sundliitmise positiivset mõju demograafilisele situatsioonile ei ole võimalik jaatada, siis ei ole üks sundliitmise eeldusi täidetud.**

7) Mõju transpordi ja kommunikatsiooni korraldusele

Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse eelnõu seletuskirja kohaselt tuleb seoses ühendamise mõjuga transpordikorraldusele hinnata vajadust bussiliikluse ümberkorraldamiseks, infrastruktuuride olukorda jne.

Ettepaneku seletuskirjast nähtub, et piirkonna ühistranspordi alaseks teljeks on Via Baltica ja Valga-Uulu maantee, mistõttu ühistranspordiühendusi kahe keskuse ning teiselt poolt maakonnakeskuse Pärnu vahel võib lugeda heaks. Ettepaneku seletuskirjast ei selgu, kuidas avaldab sundliitmine positiivset mõju transpordi ja kommunikatsiooni korraldusele.

Olemasolevatele andmetele tuginedes võib mõju transpordikorraldusele lugeda neutraalseks. Järelikult ei ole sundliitmise üks eeldustest täidetud.

8) Mõju ettevõtluskeskkonnale

Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse eelnõu seletuskirja kohaselt tuleb seoses ühendamise mõjuga ettevõtluskeskkonnale hinnata, kas muudatused soodustavad ettevõtluskeskkonna arengut.

Ettepaneku seletuskirja järgi on eksperdi hinnangul ühinemisel mõju ettevõtluskeskkonnale pigem neutraalne, kuigi vallas asuvad tootmispiirkonnad Uulus, Häädemeestel ja Kilingi-Nõmme piirkonnas.

Samas tuleb arvestada riskiga, et avalike teenuste osutamise kvaliteedi võimalik langus kahe keskuse vahelise erimeelsuse tingimuses võib mõjutada ka ettevõtluskeskkonda. Järelikult ei ole sundliitmise üks eeldustest täidetud.

9) Mõju hariduslikule olukorrale

Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse eelnõu seletuskirja kohaselt tuleks arvestada, kas hariduse kvaliteet tõuseb, millist mõju avaldab sundliitmine koolivõrgustikule jne.

Ettepaneku seletuskirja kohaselt on Häädemeeste-Uulu piirkond õpilasrände osas Kilingi-Nõmme suunaga vähe seotud ja õpilasränne toimib peaaesjalikult Pärnu linna suunal. "Omavalitsuste ühinemisel positiivset mõju gümnaasiumiastmes Häädemeeste Keskkoolis ja Kilingi-Nõmme Gümnaasiumis ei tule, sest inimeste peamine liikumissuund omavalitsuses on oma valla sisene või Pärnu suunaline. Seda näitab ilmekalt ka mobiilne positsioneerimine.

Kuna ettepaneku seletuskirjast ei nähtu positiivset mõju hariduslikule olukorrale, siis ei ole sundliitmise üks eeldustest täidetud.

10) Omavalitsusüksuse organisatsiooniliselt ühtse teenusepiirkonnana toimimine

Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse seletuskirja kohaselt tuleb kaaluda, kas ühinevad omavalitsusüksused moodustaksid organisatsiooniliselt ühtse teenusepiirkonna ehk avalik teenustevõrk peab olema korraldatud selliselt, et see kataks terve omavalitsuse territooriumi elanike vajadused.

Ettepaneku seletuskirjast ei nähtu positiivset mõju: „Ühineva valla organisatsiooniliselt ühtse teenuspiirkonnana toimimist takistab eeskätt see, et vallas moodustub kaks selgelt eristatavat piirkonda-rannikupiirkond (Häädemeeste-Uulu), mida omakorda mõjutab Pärnu linn ja teiseks Kilingi-Nõmme (Saarde)-ulatusliku hajaasustusega Lõuna-Pärnumaa.“

Seletuskirjas on tunnistatud, et väljakutseks saab kahe piirkonna ühtseks teenusruumiks vormimine. **Teisisõnu võib sundliitmise mõju olla negatiivne. Järelikult ei ole täidetud sundliitmise üks eeldustest.**

Kuivõrd Häädemeeste ja Tahkuranna valla sundliitmine Saarde ja Surju vallaga ei oma positiivset mõju Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse §-s 7 lg 5 toodud asjaoludele, siis on üks kohustuslik sundliitmise eeldus täitmata.

Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 1 lg 2 ja § 3 järgi on haldusreformi eesmärk üldistatult toetada kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse kasvu kvaliteetsete avalike teenuste pakkumisel, piirkondade arengueelduste kasutamisel, konkurentsivõime suurendamisel ja ühtlasema piirkondliku arengu tagamisel ja kulude kokkuhoiul. Kui sundliitmisega ei kaasne positiivseid mõjusid Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse §-s 7 lg 5 toodud asjaoludele nagu elanike elutingimused, avalike teenuste kvaliteedile, haldussuutlikkusele, siis ei aita sundliitmine saavutada ka Haldusreformi seaduse §-s 1 lg 2 ja §-s 3 toodud eesmärke. Seetõttu ei ole Vabariigi Valitsuse ettepanud kujul sundliitmine sobiv abinõu, sest ei aita saavutada seatud eesmärki.

Teisisõnu peab Vabariigi Valitsus kaaluma, kas on mõni teine võimalus sama eesmärgi saavutamiseks.

Eeltoodut kinnitab ka Haldusreformi seaduse § 9 lg 2, mille kohaselt võib miinimumsuuruse kriteeriumile vastavat KOV-i sundkorras liita juhul, kui see on **vajalik** ja otstarbekas miinimumsuuruse kriteeriumile mittevastava KOV-i võimekuse tagamiseks. Ettepaneku seletuskirjas ei ole alternatiive kaalutud. Häädemeeste ja Tahkuranna valla ühinemise tagajärjel on rahvaarv 4982. Seega jääb 5000 elaniku kriteeriumist puudu vaid 18 inimest.

Saarde ja Surju valla ühinemise tagajärjel on valla pindala 1065 km² ning elanike koguarv 4873. Järelikult on täidetud Haldusreformi seaduse §-s 9 lg 3 p 1 loetletud erand, mille kohaselt ühinevad vähemalt kaks kohaliku omavalitsuse üksust, mis moodustavad haldusterritoriaalselt loogilise terviku, mille pindala on kokku vähemalt 900 km² ja milles elab rahvastikuregistri andmete kohaselt 2017. aasta 1. jaanuari seisuga kokku vähemalt 3500 elanikku.

Kuna Saarde ja Surju vald täidavad Haldusreformi seaduse §-s 9 lg 3 p 1 sätestatud tingimused, siis on olemas alternatiivne abinõu haldusreformi eesmärkide saavutamiseks, mille kohaselt ühinevad omavahel Saarde ja Surju vald ning Häädemeeste ja Tahkuranna vald.

Häädemeeste ja Tahkuranna puhul jääb 5000 elaniku kriteeriumist puudu vaid 18 inimest. Riigikohus on asunud seisukohale, et omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteerium on Vabariigi Valitsusele siduv üksnes menetluse algatamisel, mitte aga lõppotsuse tegemisel, sest haldusreformi seadus sätestab ka tingimused, millistel Vabariigi Valitsus võib jätta miinimumsuuruse kriteeriumile mittevastava omavalitsusüksuse haldusterritoriaalse korralduse muutmata, lõpetades menetluse.

Riigikohus on ka selgitanud, et Vabariigi Valitsus saab Haldusreformi seaduse § 9 lg 9 punkti 1 alusel lõpetada ka selle kohaliku omavalitsuse üksuse puhul haldusterritoriaalse korralduse muutmise menetluse, kes leiab põhjendatud negatiivses arvamuses, et suudab oma ülesandeid nõuetekohaselt täita ka siis, kui omavalitsusüksuses on elanikke vähem kui 5000. Ebaproportsionaalseks võib lugeda käsitlust, mis 4982 elanikuga omavalitsusüksust peab Haldusreformi seaduse eesmärgi kontekstis mittevõimekaks ja 5000 elanikuga omavalitsusüksust võimekaks.

Järelikult ei ole Vabariigi Valitsusel kohustust ilmtingimata sundliita omavalitsust, kus elab peaaegu 5000 elanikku. Eeltoodut kinnitab ka haldusreformi kontseptsioonis esitatud seisukoht, et „Kriitiline elanike arvu piir 3500 elanikku on seotud minimaalse vajaliku kriitilise massiga, kus avaldub KOV kantselei ja finantstööga seotud tugiteenuste ning juhtimise korraldamisel mastaabiefekt.“ Häädemeeste ja Tahkuranna valla ühendamisel oleks nimetatud 3500 elaniku piir tugevalt ületatud.

Lähtudes sellest, et Vabariigi Valitsuse poolt ettepanud kujul ei kaasne liitumisega positiivset mõju kõigile Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lg 5 nimetatud asjaoludele ja arvestades Advokaadibüroo Sorainen poolt koostatud analüüsi tulemusi, mille kohaselt Tahkuranna valla sundliitmine Häädemeeste, Saarde ja Surju ja vallaga ei ole kooskõlas haldusreformi seaduse § 9 lg 2 ja Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lg 5, ning võttes aluseks haldusreformi seaduse § 9 lg 2; § 9 lg 3 p 1 ja § 12 lg 2 p 2, Tahkuranna Vallavolikogu

o t s u s t a b:

1. Mitte nõustuda 14. veebruaril 2017.a Häädemeeste Vallavolikogule, Saarde Vallavolikogule, Surju Vallavolikogule ja Tahkuranna Vallavolikogule esitatud haldusreformi seaduse § 9 lg 2 kohase Vabariigi Valitsuse ettepanekuga ehk Vabariigi Valitsuse määruse „Häädemeeste valla, Saarde valla, Surju valla ja Tahkuranna valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3.aprilli 1995.a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“ eelnõuga.
2. Taotleda Vabariigi Valitsuselt Häädemeeste, Saarde, Surju ja Tahkuranna valla haldusterritoriaalse korralduse muutmise menetluse lõpetamist.
3. Kinnitada Tahkuranna Vallavolikogu 02.01.2017.a otsuses nr 2 „Ühinemislepingu ja selle lisade kinnitamine“ väljendatud soovi moodustada Häädemeeste valla ja Tahkuranna valla ühinemise teel uus omavalitsusüksus, mille nimeks saab Häädemeeste vald.
4. Esitada otsus Pärnu maavanemale.
5. Otsus jõustub teatavakstegemisest.

Argo Mengel
Vallavolikogu esimees

